

الحمد لله رب العالمین والصلوة والسلام علی سید المرسلین و علی آله وصحبه و علی من تابعهم الی یوم الدین:

جای تعجب نیست که دین مقدس اسلام تشکیل خانواده را بنیاد اساسی برای تشکیل جوامع بشری دانسته و تاکید نموده است که تشکیل خانواده یکی از مسئولیت های بزرگ زوجین «والدین» بعد از ازدواج میباشد. روابط خانواده گی در شریعت اسلامی برای دست یابی به رفاه و زندگی مرفع برای اعضای خانواده مشخص شده اند.

بخصوص بالای حقوق اطفال به صفت آینده سازان جامعه و مدافعین آینده عقیده اسلامی تاکید بیشتر گردیده است. برای برخی متفکرین امروزی جای تعجب است که چگونه اسلام مدتها قبل هنگامیکه هنوز جهان فشار کثرت نفوس را تجربه نکرده بود، به مسئله فاصله دهی میان ولادتها و تنظیم خانواده توجه کرده است. اصحاب کرام علیهم السلام اجازه داشتند برای دفع مشکلات صحتی و اجتماعی عزل نمایند. بدون شک، آنها در قدرت خداوند جل جلاله برای تهیه رزق برای تمام مخلوقات تردیدی نداشتند. و نه هم از قضا و قدر و یا توکل بر خداوند جل جلاله منکر بودند. این پیش اندیشی اسلام باید برای مسلمانان حیران کننده نباشد. زیرا آنها میدانند که اسلام تنها دین عبادت نبوده بلکه اسلام یک سیستم اجتماعی، یک فرهنگ و یک تمدن جهانی بشریت میباشد.

اسلام جامع ترین قوانین است که تمام نیازها، فعالیت ها و نگرانی ها بشر را در نظر گرفته است. اسلام هم چنان برای پیروان خویش موضوع تنظیم خانواده و یا صحت طفل و مادر را با عینیت و همدردی در نظر گرفته است ازینکه اسلام دین آسانی است نه دین مشقت و سختی و هم اینکه اسلام داشتن پلان قبلی را برای تمام امور فردی و اجتماعی لازمی میداند، پس داشتن پلان برای داشتن فرزندان و فاصله دهی میان ولادتها نیز ازین امر مستثنی نمی باشد.

بناءً اصطلاح تنظیم خانواده که درین جا استعمال گردیده بعضی استفاده از میتودهای فاصله دهی میان ولادتها توسط شوهر و خانم به توافق جانبین بخاطر تنظیم ولادتها جهت رهایی از مشکلات صحتی و اجتماعی و به منظور انجام هرچه بهتر مسئولیت ها در قبال اطفال، مادر و جامعه میباشد.

لذا در مقابل ارزش داشتن به اطفال لست طولانی از حقوق اطفال نیز وجود دارد.

و این حقوق از جانب الله جل جلاله و رسول اکرم صلی الله علیه و آله برای اطفال داده شده اند از همین سبب است که والدین باید تعداد اطفال خویش را با در نظر داشت توانایی خویش جهت برآورده ساختن مسئولیت هایشان در قبال اطفال خویش عیار سازند، یعنی بهتر است به همان تعداد اطفال داشته باشند که بتوانند وجایب شرعی اطفال خویش را ادا نموده و حقوق آنها را داده بتوانند.

بناءً ده حق اساسی اطفال تقدیم حضور تان میگردد که هر یکی از حقوق یاد شده به اسناد احادیث بصورت خلاصه تشریح میگردند.

۱_ حق اصالت جنتیکی

۲_ حق زندگی

۳_ حق حلال زادگی و داشتن نام درست.

۴_ حق شیردهی، پناه گاه، نگهداری، و مراقبت صحتی

۵_ حق مهیا نمودن خواب گاه جداگانه برای طفل

۶_ حق مصئونیت آینده

۷_ حق تعلیمات اسلامی و پرورش خوب، تعلیم و تربیه جسمی و روحی

۸_ حق تداوی مساویانه

۹_ حق مصرف سرمایه

۱۰_ روزی حلال و مشروع برای حمایه آنها

۱. حق اصالت جنتیکی:

اطفال مسلمان حق دارند که بدون تشوشات حقیقی یا بالقوه ارثی بدنیا آیند چنانچه حضرت محمد صلی الله علیه و آله در مورد فرموده است:

"تخیروا لطفکم فان العرق دساس او نزاع" (روایت از ابن ماجه)

ترجمه: برای تخمهای تان مکان خوب اختیار نمائید چون عرق (ژن) دارای نهایت کشش است در خوبی ها و بدی ها.

همچنان آنها حق دارند تا از تکرر قرابت های صلبی (نسبی) محافظت گردند بخصوص در خانواده هایی که دارای تمایل انحراف ژنتیکی اند و علاوه بر آن اطفال باید در جریان حاملگی یا توالد از امراض مقاربتی والدین محافظت شوند در صورت داشتن چنین امراض جلوگیری از حاملگی حتمی است.

۲. حق زنده گی:

اسلام قتل اطفال را به هر دلیلی که باشد منع کرده، خواه بخاطر فقر، تهدید فقر یا بخاطر حفظ عزت فامیل باشد. در عصر قبل از اسلام که بنام دوره جاهلیت نیز یاد میگردد، برخی دختران جوان یا دختران خوردهسال بخاطر فقر و حفاظت فامیل از شرمساری زنده به گور میگردیدند. قرآن مجید شدیداً آنها را محکوم کرده و میفرماید: ﴿وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ مِنْ إِمْلَاقٍ نَحْنُ نَرْزُقُكُمْ وَإِيَّاهُمْ...﴾ ^{الأنعام: ۱۵۱}

ترجمه: و مکشید اولادهای خویش را از ترس گرسنگی و من روزی میدهم شما و آنها را.

﴿وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ خَشْيَةَ إِمْلَاقٍ نَحْنُ نَرْزُقُهُمْ وَإِيَّاكُمْ إِنَّ قَتْلَهُمْ كَانَ خِطْئًا كَبِيرًا﴾ ^{الإسراء: ۳۱}

ترجمه: و مکشید اولاد خویش را از ترس گرسنگی و من روزی میدهم شما و آنها را و کشتن آنها یک گناه بزرگ است.

﴿وَإِذَا الْمَوْءُودَةُ سُئِلَتْ بِأَيِّ ذَنْبٍ قُتِلَتْ﴾ ^{التکویر: ۸-۹}

ترجمه: و وقتی از دختر زنده به گور شده پرسیده میشود به کدام گناه او دفن شده است.

حتی جنین ناتولد شده حق زنده گی را دارد خاصتاً بعد از آن که شکل بگیرد و یا روح در وجودش دمیده شود (۴۰) روز نظر به رای یکتعداد علما، و چهار ماه نظر به دلایل یک تعداد علمای دیگر (و از همین رو نباید جنین بعد از میعاد ذکر شده سقط شود.

بعضی از علما سقط را بعد از القاح بکلی منع قرار داده اند. استثنایی که همه علما بر آن اتفاق دارند حالتی است که ادامه حمل حیات مادر را به خطر بیندازد که درین صورت ختم حمل یا سقط در هر مرحله از حمل جواز دارد زیرا مادر اساس میباشد. فقها در مورد علل آن اختلاف نظر دارند.

۳. حق حلال زاده گی و گذاشتن نام درست بروی:

حلال زاده گی یا روابط جنسی مشروع بعد از عقد نکاح اساس تشکیل خانواده در اسلام میباشد. هر طفل مسلمان حق حلال زاده گی را دارد. بدین معنی که پدر وی باید معلوم و وی بعد از عقد نکاح تولد گردیده باشد. که این حالت با حالت قبل از اسلام تفاوت دارد زیرا در آن وقت برخی اطفال ازین حق محروم بودند. فقها درین مورد مباحثات تفصیلی نموده اند. معیارات استفاده شده در زمینه متعدد اند.

طفل مربوط فامیلی میباشد که طفل در آن فامیل تولد شده باشد. حضرت محمد ﷺ درین مورد قانون عمومی ذیل را ارائه مینماید: الولد

للفراش

ترجمه: ولد مربوط فرش است که به سبب نکاح ثابت شده

حکم شرعی درین مورد طوری است که برای آنکه حلال زاده گی طفل ثابت گردد، حداقل مدت ۶ ماه باید میان ازدواج و ولادت طفل سپری شده باشد.

اگر شخصی طفل را از خود نمیداند و به خانم خویش تهمت زنا می بندد پس باید ادعای خویش را با آوردن چهار شاهد صادق و مسلمان به اثبات برساند. اگر این کار را کرده نتوانست پس وی به پیروسه یی متوصل میگردد که بنام لعان یاد میگردد.

طفل این حق را دارد که نام خوبی را داشته باشد چنانچه پیغمبر اکرم ﷺ میفرماید: "من حق الوالدین یحسن اذبه و یحسن اسمہ"

ترجمه: یکی از حق های که اولاد بالای والدین دارد این است که اسم خوب و تربیه خوب برای شان بدهند.

۴. حق شیردهی، فراهم آوری پناهگاه، نگهداری و مراقبت صحی:

گرچه چند عنوان فوق خود تشریح کننده موضوع میباشد ولی نکته یی که باید مشخص گردد عبارت از حق طفل به استفاده از شیر مادر میباشد. خداوند متعال در قرآن کریم فرموده است: ﴿وَالْوَالِدَاتُ يُرْضِعْنَ أَوْلَادَهُنَّ حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يُرْمِ الرِّضَاعَةَ﴾ ^{البقرة: ۲۳۳}

ترجمه: مادران شیر دهند اولاد های شانرا مدت دو سال کامل برای آنها نیکه میخواهند شیردهی را تکمیل نمایند.

۵. حق میا نمودن خوابگاه جداگانه برای طفل:

اطفال حق دارند تا خوابگاه یا جای خواب جدا و مستقل داشته باشند. گفته های پیغمبر اکرم ﷺ تاکید کننده این موضوع میباشد.

حدیث شریف:

"مروا اولادکم بالصلاة و هم ابناء سبع، واضربوهم علیها و هم ابناء عشر، و فرقوا بینهم فی المضاجع"

اخرجه احمد فی مسنده عن عمرو بن شعيب عن ابيه عن جده

ترجمه: امر کنید اولاد های تانرا در سن هفت سالگی و بزنید آنها را بخاطر نماز در سن ده سالگی و جدا بسازید خوابگاه شانرا.

تهیه خوابگاه به معنی فراهم نمودن اطاق، محل، تخت یا حداقل دوشک جداگانه برای هر طفل میباشد (بخصوص در دوران بلوغ).

۶. حق قایلین امنیت آینده:

رسول اکرم ﷺ میفرماید:

(لأن تذر ورثتك اغنياء، خير من ان تذرهم عالة يتكفون الناس) اخرجه البخاری عن سعد بن ابی وقاص

ترجمه: هرگاه که ترک کنی ورثه اغنیا بهتر است از اینکه بگذاری آنها فقیران که سوال کنند (از مردم بخواهند).

۷. حق تعلیم و تربیه دینی و تربیت درست:

والدین مسئول هستند اولادشان را طبق دین مقدس اسلام که معتقد به همین دین هستند، تربیه نمایند. همچنان اطفال باید برای نماز، روزه، صداقت و خودداری از عملکرد های بد مانند: استعمال الکول، دخانیات، مواد مخدر، هرج و مرج و بی بند و باری جنسی، جهالت، نادانی و دیگر اعمال بد تربیه شوند. همچنان آنها را باید از تاریخ و سنن جامعه باخبر ساخت. در جوامع اسلامی وظایف کاری فوق نباید کلاً به دوران مکتب گذاشته شوند بلکه این یکی از مسئولیت های ابتدایی والدین مسلمان است. در جوامع غیر اسلامی و یا جوامعی که تعالیم اسلامی به صورت درست تعقیب نمی شود کارها یا وظایف پدر و مادر بیشتر و سنگینتر می شود.

خداوند متعال ﷺ نصایح حضرت لقمان به پسرش را چنین بیان مینماید: ﴿يَبْنَى أَقْرَبَ الصَّلَاةِ وَأَمْرًا بِالْمَعْرُوفِ وَأَنَّهُ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأَصْبِرْ عَلَىٰ مَا أَصَابَكَ إِنَّ ذَٰلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ﴾ لقمان: ۱۷

ترجمه: ای فرزندم برپا دار نماز را و امر کن به نیکوئی نهی کن از بدی و صبر کن بر آنچه رسیده است ترا و این از جمله امور مهم است. در مورد آداب معاشرت و شخصیت خوب، پیغمبر اکرم ﷺ فرموده اند: "ما ورث والد ولدا خیرا من ادب حسن" رواه الطبرانی فی الاوسط

ترجمه: چیزی بهتر از آن نیست که والد برای فرزند خویش حسن ادب و آداب معاشرت خوب را به میراث بگذارد.

۸. حق تعلیم و تربیه، ورزش و دفاع خودی:

والدین مسئولیت تربیه درست اطفال شان را به عهده دارند. آنها مستقیماً مسئولیت دارند تا به فرزندان خویش نوشتن و خواندن را تعلیم دهند. این موضوع در احادیث پیامبر اکرم ﷺ که در ذیل بیان میگردند، واضح گردیده است. والدین در تشریح مساعی با مکاتب و مساجد مسئولیت دارند تا به فرزندان خویش در مورد مسایل جنسی و مسایل اخلاقی تعلیمات مناسب و لازم دهند.

موضوع قابل توجه اینست که جناب رسول اکرم ﷺ به والدین دستور میدهد تا به فرزندان خویش در پهلوی تعلیم دادن طرز نوشتن و خواندن، آنها را به جهاد نیز آماده سازد (برای دفاع از دین خویش) و همچنان فرزندان خویش را تشویق به ورزش نماید. چنانچه پیامبر ﷺ فرموده است:

عن ابی سلمان مولى ابی رافع قال: قلت یا رسول الله: للولد علينا حق کحقتنا علیهم؟

قال نعم. حق الولد علی الوالد ان یعلمه الکتابه و السباحه و الرمايه، و لایرزقه الاطیبا. (رواه البیهقی)

حق فرزند بالای والدین اینست که والدین باید به فرزندان تعلیم خواندن، آب بازی و تیراندازی دهد و همچنان روزی فراهم نماید برای وی مگر از حلال.

۹. حق رفتار مساوی بدون تبعیض میان دختر و پسر:

اطفال در اسلام حق رفتار مساوی بدون نظر داشت جنس و یا کدام ملاحظات دیگر دارند.

رسول اکرم ﷺ می فرماید: (اعدلوا بین اولادکم، کما تحبون ان یعدلوا بینکم) اخرجه السیوطی فی الجامع الکبیر

ترجمه: شما عدالت کنید بین اولادهای تان آنچنانیکه شما دوست دارید آنان بین تان عدالت کنند.

ترجیح دادن فرزند پسر و از نظر انداختن دختر از دیدگاه دین مبین اسلام عمل مذموم بوده و زنده به گور کردن دختران که در زمانه جاهلیت قبل از اسلام مرسوم بود کاملاً توسط اسلام منع شده است.

برخورد یا رفتار مساوی با فرزندان توسط حدیث مبارک ذیل واضح ساخته شده است.

عن انس بن مالک: کان رجل عند النبی صلی الله علیه وسلم، فجاء ابن له فقیله و اجلسه علی فخذہ، و جاءت بنت له، فقال الرسول صلی الله علیه وسلم: الا سويت بینهما؟ رواه البزار

ترجمه: از انس بن مالک روایت است که شخصی با جناب رسول الله ﷺ نشستند که درین زمان پسر وی آمد: آن شخص پسر خود را بوسید و وی را در بغل خویش نشانید. بعداً دختر وی آمد، آن شخص دختر خویش را در پیشروی خود نشانید.

حضرت محمد ﷺ به آن شخص گفت: آیا لازم نبود با آنها رفتار یکسان نمایی؟

۱۰. حمایه مالی فرزندان باید از منابع مشروع باشد:

چنانچه در حدیث بخش ۸ ذکر شده است رسول الله ﷺ امر فرمودند که تمام عوائد و منابع مالی که برای حمایه اطفال استفاده میشود باید از راه مشروع و حلال بدست آیند.

این حدیث مبارک در حقیقت تذکری است برای آنانیکه میخواهند از راه های غیر مشروع پول بدست بیاورند (مثلاً از طریق قبول رشوه، دزدی، اختلاس، فریب مردم، انتقال مواد غیر مشروع و غیره) به بهانه اینکه باید برای فرزندان خویش نفقه بدست بیاورند در حالیکه این کار مردود و منع گردیده است.

زیاد بودن مسئولیت ها:

برای انجام درست مسئولیتها و اعطای حقوق ذکر شده به فرزندان، پیامبر اکرم ﷺ تاکید نموده است که زوجین قبل از شروع زنده گی مشترک باید تمام این مسئولیتها را بخاطر داشته باشند. چنانچه فرموده اند:

عن ابن عمر عن النبي صلى الله عليه وسلم أنه قال: كلکم راع ، و کلکم مسئول عن رعیتہ، الرجل فی بیته راع و مسئول عن رعیتہ والمرأة فی بیت زوجها راعیة و مسئولة عن رعیتها. متفق علیه

ترجمه: از ابن عمر از نبی مبارک روایت است که گفت هریک از شما سرپرست هستید و هریک از شما نزد سرپرست تان مسئول میباشید مرد در خانه اش سرپرست و مسئول سرپرستی است و زن در خانه ای شوهرش سرپرست است و مسئول است. در نتیجه ضرورت برای پلان در ادوار پیشین زندگی ساده و آسان و بار آن نسبت به زندگی امروزی کمتر بود، تربیه سالم اولاد و تعلیمات اسلامی به آنها یکی از نورم های زندگی بوده و است که نتنها توسط والدین بلکه توسط سایر اعضای فامیل پیش برده میشود نظر به شرایط امروزی جوامع اسلامی برای والدین کار آسانی نیست تا تمام ضرورت ها و خواهشات روز افزون یک فامیل بزرگ را برآورده سازند. برخی فامیل های جوامع اسلامی شرایطی را جهت تربیه سالم اولاد مشخص نموده اند که با در نظر داشت آن باید فامیل ها به تعداد اطفال خویش پلان نمایند.

۱- توانایی فیزیکی (صحت والدین خاصتاً مادر)

۲- داشتن وقت کافی برای مراقبت و حفاظت و همراهی اطفال بشمول رهنمایی لفظی و شفاهی به هدف اینکه قوه معنوی و سطح دانش و معلومات آنها بیشتر گردد.

موضوع اخیر حالا مشکل شده میرود ازینکه مشکل است بالای جامعه اتکا نمود کاملاً برعکس، در بیشتر نقاط جهان جامعه به جای اینکه تأثیرات خوب در تربیت اطفال داشته باشند ، تأثیرات بسیار خراب بالای تربیت آنان میداشته باشند و اطفال را بسوی گمراهی سوق میدهند بشمول سهل انگاری در مسایل دینی و مذهبی ، استفاده از مواد مخدر، بی بندوباری ، سرکشی از والدین و غیره . از همین لحاظ عده ای از علمای متاخرین حنفی فاصله دهی میان ولادت ها را (حتی بدون اجازه همسر) در حالات و شرایطی اجازه داده اند که امکان تربیت اطفال به روش اسلامی ممکن نباشد و یا اینکه صحت آنان در خطر باشد.

در اخیر از الله متعال استدعا دارم تا هر یک از والدین ما مسئولیت خویش را در قبال فرزندان و اطفال مان درک نموده و در جهت حفظ قوانین تربیت اسلامی اطفال کوشا باشیم تا با تربیت درست اطفال مان بتوانیم آینده درخشان و نیک هم برای خودشان و هم برای جامعه اسلامی داشته باشیم.

و من الله التوفیق